

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

BİRLİK PENCERESİNDEN

İŞSİZLİK VERİLERİ NELER SÖYLÜYOR

İşsizlik tüm ülkelerin en önemli sorunlarının başında geliyor. Teknoloji geliştikçe, insanın yerini makinalar aldıkça bu sorunun daha da derinleşmesi söz konusu oluyor. İşsizliğin ekonomik olduğu kadar sosyal ve siyasi sorunlar üretme potansiyelinin yüksekliği sorunun çözümüne önem ve öncelik verilmesini zorunlu kılıyor. Ancak bu sorunu çözecek sihirli formül de bulunamıyor. Daha çok yatırım yapılması, daha çok insana iş imkanı sağlanması gerektiği söyleniyor. Ancak, özellikle nüfusu hızla artmaya devam eden, yatırım iklimi iyi olmayan, yabancı doğrudan yatırım çekemeyen ülkelerde ihtiyaç duyulan formül daha da karmaşık hale geliyor. **Dolayısıyla işsizlik önümüzdeki dönemlerde de tüm ülkelerde önemini koruyacak bir sorun olarak karşımızda duruyor.**

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 23 Mart tarihinde 2017 yılına ilişkin istihdam verileri açıklanmıştır. Buna göre **15 yaşın üzerindeki yani çalışma çağındaki nüfusumuz 59,8 milyona yükselmiştir.** Ancak bunlardan sadece **31,6 milyonu çalışmak için işgücü piyasasına yönelmiştir.** Bu iş arayanların ise **28,1 milyonuna iş bulunabilmiş, 3,4 milyon kişi ise işsiz durumuna düşmüştür.** Böylece işsizlik oranı 2016 yılı ile aynı düzeyde kalmış ve **yüzde 10,9** olmuştur.

Verilerin detayına inildiğinde 2017 yılının istihdam açısından oldukça olumlu geçtiği görülmektedir. Nitekim bu yıl içinde işgücü piyasasına **ilave bir milyon 108 bin kişi** gelmiş, bunların **984 binine iş bulunmuştur.** Yüksek oranlı büyümenin katkısıyla gerçekleşen istihdam artışının 2018 yılında da devam etmesi en büyük temennimizdir.

İzmir'deki gelişmeler incelendiğinde ise, işsizliğin yüzde 14 ile Türkiye genelinden oldukça yüksek seyrettiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte 2017 yılında İzmir işgücü piyasasına dahil olan **53 bin kişiden 45 binine iş bulunabildiği, işsiz sayısının da 9 bin kişi artarak 263 bine ulaştığı** görülmektedir. Dolayısıyla işsizlik İzmir'in de en önemli sorunlarından biri olmaya devam etmektedir.

Hükümetimizin istihdam artışı için tüm imkanlarını seferber ettiği aşıkardır. Nitekim 2017 yılının Şubat ayında uygulamaya konulan strateji çerçevesinde oldukça faydalı istihdam teşvikleri hayata geçirilmiştir. **İlave 984 bin kişiye, adeta bir ülke nüfusu kadar büyük bir kitleye, iş imkanı bu sayede sağlanabilmiştir.** Ancak, bu istihdam artışının hızlanarak devam etmesi ve işsizliğin tek haneye düşürülmesine imkan vermesi gerekmektedir. Bunun için de hem ithalat bağımlılığını azaltacak hem de ihracat kapasitesini yükseltecek reel yatırımların artması gerekmektedir. Bu noktada girişimcilerimize önemli görevler düşmektedir. Devletimizin elinden gelenin fazlasını yaptığı, döviz kurlarının yerli üreticilere rekabet gücü kazandırdığı bir dönemde girişimcilerimizin uzun vadeli bir bakış açısıyla yatırımları artırmaları uygun olacaktır.

Bu arada, en az yatırımla en fazla istihdam yaratabilme özelliği ve imkanına sahip olan biz esnaf ve sanatlara da görev düşmektedir. Nitekim imkanlarımızı zorlayarak daha fazla kişiye iş ve aş imkanı sağlamamız gerekmektedir. Bu insanların elde edeceği gelirlerden hem doğrudan hem de dolaylı olarak bizlere yeniden dönüş olacaktır. Ayrıca azalan işsizlik hem İzmir hem de ülkemizdeki toplumsal barış ve huzurumuzu daha da güçlendirecektir. İş ve aş yaratmanın kıymetini bilen esnaf kardeşlerimizin bu konuda gerekli duyarlılığı göstereceğine bütün kalbimle inanıyor ve onlara bereketli günler diliyorum.

ZEKERİYA MUTLU
BAŞKAN

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

ESNAF VE SANATKAR KÖŞESİ

10. ve 11. KALKINMA PLANLARI

Esnaf ve sanatkarlar Türkiye’de 2 milyonu aşkın sayıları ile hem ekonomik hem de sosyal alanda büyük yer kaplayan kesimlerin başında gelmektedir. Teşkilatımızın bu denli geniş bir kitleyi bünyesinde barındırması da beraberinde birçok avantajı getirmekte, aynı zamanda da belirli konularda handikap yaratmaktadır. Uygulanan politikalar ve oluşturulan stratejiler ile çoğunlukla kesimimizin lehine sonuçlar alınmakta, küçük ölçekli işletmelerin büyük şirketler ile rekabet edebilirliğinin önü açılmaktadır.

Bu noktadan hareketle esnaf ve sanatkarların ticari yaşamlarını devam ettirmeleri, yeni dünya düzenine ayak uydurmaları ve günümüz ihtiyaçları doğrultusunda kendi kurumsal yapılarını geliştirmeleri adına teşvik ve desteklere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu doğrultuda Bakanlığımız tarafından 11. Kalkınma Planı’nın oluşturulması yönünde yapılan çalışmalarda Birliğimizin de görüşleri değerlendirilerek esnaf ve sanatkarlarımızın uzun vadeli gelişim planlarına katkı sunulmuştur.

2014 – 2018 yıllarını kapsayan 10. Kalkınma Planı’nda, esnaf ve sanatkarların içerisinde doğrudan yer aldığı bölüm 2.2.12 Girişimcilik ve KOBİ’ler konu başlığıdır. **2014 – 2018 arası hedeflerin gerçekleşme oranlarına bakıldığında;**

- Yeni kurulan işletme sayısının 2017 itibarıyla **73 bine** ulaştığı,
- Küçük işletmeler ve orta ölçekli işletmelerin tüm işletmeler içindeki oranının **yüzde 4’e** ulaştığı,
- OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelerin **60 bini** aştığı,
- OSB sayısının **182 adet** olduğu,
- İhracat yapan KOBİ sayısının **60 bine** ulaştığı,
- KOBİ’lerin Ar-Ge harcamalarındaki paylarının da **yüzde 18’e** yükseldiği görülmektedir.

Bu doğrultuda hedeflerin birçoğuna ulaşıldığı değerlendirilmiştir.

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi yönünde plan dahilinde uygulanması gereken politikalarda dönem boyunca birçok gelişim yaşandığı görülmektedir. Bilhassa girişimciliğin desteklenmesi ve başarılı-sürdürülebilir işletmelerin kurulması açısından başta KOSGEB, İŞKUR ve meslek kuruluşları olmak üzere, birçok kurum ve kuruluş faaliyetlerini hızlandırmıştır. Bu dönemde KOSGEB girişimcilik eğitimi alan ve işyeri kurmak isteyen birçok girişimciye işletmenin kuluçka evresinde yeni girişimcilik desteği sağlanmıştır. Ayrıca yine KOSGEB bünyesinde işletmelere can suyu niteliğinde faizsiz kredi desteği sağlanmıştır.

Bu kurumlar haricinde TÜBİTAK da Ar-Ge inovasyon yönü ağırlıkta olan yeni girişimlere destek sağlamış, ticaretin bilgi teknolojileri alanında da gelişimini hızlandırmıştır.

11. Kalkınma Planı ülkemizin uzun vadeli kalkınma politikaları, ekonomik büyümenin yanı sıra insani gelişmişlik, hukukun üstünlüğü, bilgi toplumu, uluslararası rekabet gücü, kurumsallaşma, sürdürülebilirlik ve kapsayıcılık boyutlarını da içerecek şekilde çok yönlü bir anlayışla oluşturulmakta ve bütüncül bir bakış açısıyla hayata geçirilmek istenilmektedir.

2019 - 2023 dönemini kapsayan On Birinci Kalkınma Planı ile 2023 vizyonu doğrultusunda;

- Gayri Safi Milli Hasıla’nın 2 trilyon dolar seviyesine yükseltilmesi,
- Kişi başına düşen gelirin 25 bin dolar seviyesine ulaştırılması,
- İhracatı 500 milyar dolar seviyesine çekilmesi,
- İşsizlik oranının yüzde 5 seviyesine düşürülmesi,
- Enflasyon ve faiz oranlarını kalıcı bir biçimde düşük ve tek haneli rakamlara indirilmesi,

hedeflenmektedir.

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

EKONOMİ GÜNDEMİ

DÖVİZ KURLARI NEDEN ARTIYOR?

Günümüz dünyasında faiz oranları ve döviz kurları tüm ekonomiler için çok önemli iki değişkendir. Bu önem sadece reel ekonomi (yatırım, üretim, istihdam, ihracat vb.) değil aynı zamanda finansal ekonomi (borsa, hisse senedi, tahvil, türev işlemler vb.) açısından da geçerlidir. Hatta ekonominin reel ve finansal boyutları arasındaki etkileşimin geçiş kanalının da bu iki değişken olduğu söylenebilir. Ayrıca küresel boyutta spekülasyon yatırımların çok büyük bir bölümünün bu iki değişken üzerinden ve/veya aracılığıyla gerçekleştiği görülmektedir.

Bir ülke parasının değeri iç ve dış olmak üzere iki farklı boyuttan incelenir. Ulusal paranın iç değeri satın alabileceği mal-hizmet miktarı ile ölçülür. Belli bir miktar ulusal para ile satın alınabilecek mal miktarının azalması paranın ülke içinde değer yitirmesi (enflasyon), satın alınabilecek mal miktarının artması ise ulusal paranın değer kazanması (deflasyon) anlamına gelmektedir.

Bir ülke parasının dış değeri ise diğer ülke paralarını (döviz kurları) dolayısıyla ithal malları satın alma gücüyle ölçülür. Örneğin 3 TL ile bir ABD doları alınabilirken, bir doların 4 TL ile alınabilir hale gelmesi TL'nin değer kaybetmesi, 2 TL ile alınabilmesi ise TL'nin değer kazanması anlamına gelecektir.

Bilindiği gibi tüm ülkelerde az ya da çok enflasyon yaşanmaktadır. Nitekim 2017 yılında TÜFE enflasyonu Türkiye'de yaklaşık yüzde 12, ABD'de ise yüzde 2 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu verilerin anlamı ülke içinde satın alma gücünü TL'nin yüzde 12, Doların yüzde 2 kaybetmiş olmasıdır. Şimdi asıl sorulması gereken soru TL'nin Dolar karşısındaki değerinin ne olması gerektiği ve ne olduğudur. Bu soruya verilecek yanıt "TL'nin dış değerinin yani Dolar karşısındaki değerinin iki ülke enflasyon farkı kadar düşmesidir. Bir başka ifadeyle 2016 yılında ortalama olarak yaklaşık 3 TL olan Doların 2017 yılı sonunda 3.30 TL'ye yükselmesi gerekmektedir.

Bunun üzerindeki bir değer TL'nin dış değerinin gereğinden fazla düşmesi (ithalatın pahalalanması), bunun altındaki bir değer ise TL'nin dış değerinin gereğinden yüksek kalması (ithalatın ucuzlaması) anlamına gelecektir.

Bu çerçevede bir değerlendirme yapıldığında 2016 yılında 3,02 TL olan yıllık ortalama Dolar kurunun 2017 yılı sonunda 3,65 TL'ye yükseldiği görülmektedir. Dolayısıyla 2017 yılında TL'nin Dolar karşısındaki dış değeri olması gerekenden fazla (yaklaşık yüzde 10) düşmüştür. Peki bu durum nasıl açıklanabilir?

Bilindiği gibi 2000 sonrası dönemde önce hızla artan petrol fiyatlarına bağlı olarak sonra da 2008 krizinin etkilerini azaltmak amacıyla piyasaya sürülen trilyonlarca Dolar nedeniyle küresel likidite bolluğu yaşanmıştır. Bu dönemde yüksek enflasyonun zorunlu kıldığı görece yüksek faizlere bağlı olarak Türkiye'ye paradan para kazanmak amacıyla (sıcak para) büyük miktarda dış kaynak girişi olmuştur. Ayrıca özel sektörün daha ucuz olması nedeniyle dış borçlanmaya yönelmesi sözkonusu olmuş, özelleştirmelerin de katkısıyla doğrudan yabancı yatırım girişi önemli ölçüde artmıştır. Bunun sonucunda, yani ülkedeki döviz bolluğu nedeniyle, TL olması gerekenden çok değerli (Dolar olması gerekenden düşük) kalmıştır.

İşte bunun gelinen noktada iklim ve süreçler tersine dönmüş, dış kaynak girişi zayıflarken, ödenecek borçlar ve artan ithalat için dış kaynak ihtiyacı iyiden artmıştır. Yani düzeltme zamanı gelmiştir. Nitekim, 2002 yılı baz kabul edildiğinde (TÜFE ile hesaplama) 2017 yılı sonunda doların 4.19 TL olması gerektiği dikkate alındığında, hızlı kur artışlarına rağmen düzeltmenin bitmediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu koşullarda Türkiye'nin yüksek kur ile yüksek faiz arasında tercih yapmak zorunda kaldığı/kalacağı anlaşılmaktadır. Tecrübeler, Türkiye'nin uzun vadeli çıkarları açısından yüksek kurun daha uygun olacağını ortaya koymaktadır. Ancak, bu konudaki kararı ekonomi yönetimi verecek, verilen kararı da "zaman" değerlendirecektir.

İZMİR ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ

AR-GE EKONOMİ BÜLTENİ

SAYILARLA EKONOMİ

	2017											2018	
GÖSTERGE	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK	OCAK	ŞUBAT
İMALAT SAN. KKO (%)	75,4	74,9	78,4	78,8	79,0	78,7	78,8	79,0	79,7	79,9	79,0	78,2	77,8
OTOMOBİL SATIŞI(Toplam-adet)	34.658	55.616	57.998	65.799	66.164	62.384	54.890	53.423	70.488	75.956	99.694	26.611	
OTOMOBİL İHRACATI(Toplam-adet)	81.990	96.313	82.590	87.536	79.544	75.618	44.926	64.166	79.904	83.223	69.036	73.408	
TOPLAM İSTİHDAM (Bin kişi)	26.956	27.489	28.157	28.488	28.703	28.758	28.828	28.797	28.645	28.515	28.288		
İŞSİZ SAYISI(Bin kişi)	3.900	3.642	3.287	3.225	3.251	3.443	3.404	3.419	3.287	3.275	3.291		
İŞSİZLİK ORANI (%)	12,6	11,7	10,5	10,2	10,2	10,7	10,6	10,6	10,3	10,3	10,4		
TOPLAM MEVDUAT (Milyon TL)	1.252.762	1.291.186	1.308.306	1.342.638	1.342.064	1.352.354	1.372.970	1.387.452	1.438.022	1.459.543	1.455.955	1.474.143	1.469.696
TL MEVDUAT FAİZİ (3 Aylık)	10,9	11,3	11,8	12,6	13,1	13,2	13,0	13,0	13,1	13,2	13,6	13,7	
TL MEVDUAT FAİZİ (6 Aylık)	10,9	11,0	11,5	12,4	13,2	13,5	13,5	13,4	13,3	13,3	13,6	13,6	
TL MEVDUAT FAİZİ (12 Aylık)	10,4	10,7	11,1	11,7	12,4	12,9	13,2	13,4	13,5	13,5	13,5	13,6	
TOPLAM KREDİLER(Milyon TL)	1.801.462	1.861.814	1.888.680	1.926.140	1.951.679	1.972.791	1.988.723	2.027.120	2.083.451	2.129.478	2.134.607	2.149.996	2.168.568
MALİ KREDİLER (Milyon TL)	49.518	50.458	49.774	49.146	52.415	52.143	52.633	54.976	56.137	57.933	61.022	60.487	58.159
TİCARİ KREDİLER (Milyon TL)	1.325.700	1.376.937	1.399.414	1.432.135	1.447.616	1.462.414	1.470.347	1.498.801	1.551.607	1.519.530	1.586.954	1.601.143	1.618.657
TÜKETİCİ KREDİLERİ (Milyon TL)	344.278	352.197	357.880	362.170	367.707	373.514	379.738	384.986	388.434	392.393	397.382	398.970	402.129
KONUT(Milyon TL)	168.020	172.843	176.290	178.223	180.652	182.684	185.078	186.940	188.310	189.962	191.624	192.042	192.682
TAŞIT (Milyon TL)	6.580	6.542	6.538	6.535	6.619	6.671	6.709	6.673	6.723	6.843	7.195	7.151	7.151
DİĞER (Milyon TL)	169.678	172.812	175.052	177.402	180.436	184.159	187.951	186.940	193.401	195.588	198.563	199.777	202.296
KREDİ KARTI (Milyon TL)	81.966	82.222	81.612	82.699	83.941	84.720	86.005	88.357	87.273	87.622	89.249	89.396	89.623
KREDİ FAİZİ (Taşit %)	15,6	15,4	15,9	15,4	14,8	16,0	16,3	16,4	15,7	14,5	14,6	17,5	18
KREDİ FAİZİ (Konut %)	11,4	11,1	11,4	11,7	11,8	12,0	13,0	12,9	13,0	13,1	13,5	14,1	14,7
KREDİ FAİZİ (Ticari %)	14,7	15,3	16,4	14,1	16,5	17,0	17,3	16,6	16,5	16,3	17,1	17,2	17,7
KÜÇÜK ESNAF VE SANATKAR KREDİLER(Toplam-Milyon TL)	28.380	28.907	29.358	29.569	29.924	30.157	30.818	31.005	31.742	32.924	33.412	33.766	34.597
TL CİNSİNDEN(Milyon TL)	24.081	24.539	25.067	25.197	25.380	25.537	25.874	25.929	26.257	27.134	27.863	28.209	29.102
DÖVİZ CİNSİNDEN(Milyon TL)	4.300	4.368	4.291	4.372	4.544	4.620	4.944	5.076	5.485	5.790	5.548	5.557	5.495
KÜÇÜK ESNAF VE SANATKAR KREDİLER(Toplam içindeki payı-%)	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6
BANKACILIK SEKTÖRÜ TAKİPTEKİ ALACAK(Milyon TL)	60.187	60.663	61.339	62.131	61.246	62.118	62.912	62.617	63.461	63.643	63.807	63.970	
Kredi Kartları	8.133	8.139	8.143	8.198	7.759	7.860	7.971	7.625	7.667	7.536	7.409	7.230	
Ferdi Kredi Konut	881	875	867	869	863	847	832	834	834	820	812	812	
Ferdi Kredi Otomobil	227	224	221	220	214	215	214	214	212	210	206	207	
Ferdi Kredi Diğer	10.591	10.587	10.547	10.552	10.225	10.351	10.460	10.194	10.273	10.226	10.129	10.043	
Toptan Ticaret ve Komisyonculuk	7.463	7.599	7.712	7.914	7.914	8.226	8.344	8.451	8.990	8.739	8.623	8.601	
Tekstil ve Tekstil Ürünleri San.	2.241	2.274	2.303	2.290	2.314	2.323	2.336	2.332	2.353	2.367	2.261	2.291	
İnşaat	5.521	5.610	5.630	5.927	5.848	6.030	6.116	6.145	6.299	6.468	6.491	5.914	
Gıda Meşrubat ve Tütün San.	1.829	1.823	1.863	1.896	1.896	1.910	1.953	1.953	2.028	2.032	2.139	2.151	
Diğer	23.270	23.534	24.053	24.233	24.212	24.355	24.686	24.869	24.805	25.244	25.737	26.720	
PROTESTO EDİLEN SENET SAYISI (Bin adet)	70,1	82,1	70,2	76,0	79,8	78,6	79,9	82,8	78,2	80,2	77,4	75,5	
PROTESTO EDİLEN SENET TUTARI (Milyon TL)	906,9	892,2	1.033,90	926,2	929,9	1.093,30	1.019,10	1.135,70	1.239,40	1.056,20	1.155,80	1.238,30	
KARŞILIKSIZ ÇEK ADETİ(Bin adet)	31,2	30,4	15,0	38,7	23,4	24,2	12,3	24,0	36,4	24,6	14,4	33,9	21,0
KARŞILIKSIZ ÇEK TUTARI (Milyon TL)	1.118,80	1.073,90	605,3	1.251,50	830,5	881,6	561,8	927,9	1.361,40	1.131,10	811,8	1.401,70	954,5
KURULAN ŞİRKET SAYISI	5.617	6.146	6.447	6.250	6.039	5.269	6.674	5.105	6.992	6.971	5.998	9.631	7.167
KAPANAN ŞİRKET SAYISI	815	720	810	861	1.112	1.211	1.313	951	1.375	1.228	2.163	2.417	682
TÜFE ENFLASYONU(Yıllık %)	10,13	11,29	11,87	11,72	10,90	9,79	10,68	11,20	11,90	12,98	11,92	10,35	10,26
ÜFE ENFLASYONU(Yıllık %)	15,36	16,09	16,37	15,26	14,87	15,45	16,34	16,28	17,28	17,3	15,47	12,14	13,71
İHRACAT (Yıllık-Milyon \$)	144.297	146.021	146.877	148.353	148.625	151.411	152.851	153.764	154.866	156.266	157.337	158.516	
İTHALAT(Yıllık-Milyon \$)	200.910	202.142	203.735	207.464	207.167	214.008	216.560	221.246	225.509	229.115	233.794	239.732	
ORTALAMA DOLAR KURU	3,6760	3,6690	3,6570	3,5670	3,5220	3,5630	3,5160	3,4710	3,6660	3,8830	3,8510	3,7760	3,7810
ORTALAMA EURO KURU	3,9150	3,9190	3,9140	3,9360	3,9520	4,0950	4,1470	4,1410	4,3120	4,5540	4,5570	4,5920	4,6770
EURO/DOLAR PARİTESİ	1,0650	1,0680	1,0700	1,1030	1,1220	1,1490	1,1800	1,1930	1,1760	1,1730	1,1830	1,2160	1,2370